

Sosiaaliministeriö
Lapsi-,
vanhus- ja tasa-arvoministeri

Nordiska rådet
Ved Stranden 18
1061 København K
Tanska

Vastaus Pohjoismaiden neuvoston esittämään kirjalliseen kysymykseen kestävän kehityksen tavoitteesta 10 eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Pohjoismaiden neuvoston Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja Bente Stein Mathisen (H) on esittänyt Pohjoismaiden hallituksille kirjallisen kysymyksen siitä, mitä ne tekevät kaventaakseen kasvavia eroja ja erityisesti seurataakseen kestävän kehityksen tavoitteen 10 (eriarvoisuuden vähentäminen) toteutumista. Ruotsi koordinoi Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2018 puheenjohtajanaan Pohjoismaiden neuvostolle annettavan vastauksen ja on siksi pyytänyt Pohjoismaiden hallituksilta kuvausta siitä, mitä kukin maa tekee asian eteen. Seuraavassa on kooste Norjan, Suomen, Islannin ja Tanskan hallitusten lähettämistä vastauksista sekä Ruotsin hallituksen työstä ja toimenpiteistä päättyneellä vaalikaudella (2014–2018). Koska Ruotsissa on tällä hetkellä väliaikainen hallitus, Ruotsin vastaus ei koske tulevaa toimintaa ja panostuksia.

Ruotsin hallituksen vastaus

YK:n Agenda 2030:n ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitteen hyväksymisen jälkeen hallitus on päättyneellä vaalikaudella (2014–2018) asettanut tavoitteen, jonka mukaan Ruotsin tulee olla eturivissä tavoitteiden kansallisessa ja globaalissa täytäntöönpanossa. Kesäkuussa 2018 hallitus esitteli toimintasuunnitelmansa [Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020](#), jossa kuvataan tavoitteiden täytäntöönpanoon liittyvät keskeiset toimet vuosina 2018–2020. Toimintasuunnitelmassa nostetaan esiin kuusi

sektorienvälistä painopistealuetta, jotka perustuvat [Agenda 2030-delegationen](#) -valtuuskunnan ehdotuksiin. Valtuuskunnalla on hallituksen antama tehtävä tukea ja edistää kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamista Ruotsissa, ja se jätti ehdotuksensa hallitukselle 1. kesäkuuta 2017. Toimintasuunnitelmassa on kuusi keskeistä painopistealuetta: 1) tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, 2) kestävä yhteiskunta, 3) yhteiskuntaa hyödyttävä bio- ja kiertotalous, 4) vahva elinkeinoelämä ja kestävä yrittäjyys, 5) kestävä ja terveystä tukeva elintarvikeketju sekä 6) tieto ja innovaatio. Toimintasuunnitelmassa todetaan, että Ruotsin tulee toimia kansainvälisesti esikuvana taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöön liittyvän kestävyuden kysymyksissä noudattamalla johdonmukaista politiikkaa, jossa otetaan huomioon köyhien näkökulma ja ihmisoikeudet. Työn tulee perustua globaalin kehityksen politiikkaan, josta Ruotsin valtiopäivät päätti vuonna 2003.

Toimintasuunnitelmassa tuodaan esiin, että vaikka Ruotsissa kestävän kehityksen työ on paljon muita pidemmällä, Ruotsilla on muiden maiden tavoin edelleen suuria haasteita edessään. Näiden haasteiden joukosta nostetaan esiin kasvava eriarvoisuus sekä Ruotsissa että monissa muissa maissa, planeettaamme kohdistuvat ympäristö- ja ilmastouhat sekä tasa-arvoisen terveyden ja elinikäisen oppimisen yhtäläisten mahdollisuuksien haasteet.

Tavoitteeseen 10 (eriarvoisuuden vähentäminen) liittyen toimintasuunnitelmassa korostetaan tasa-arvon lisäämisen tärkeyttä ja Ruotsin yhtenäisyyttä esimerkein, jotka koskevat panostuksia terveydenhuoltoon, kouluun, hoito- ja hoivapalveluihin. On myös tehty päätös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen sisällyttämisestä Ruotsin lainsäädäntöön ja työstä eriytymisen vähentämiseksi samoin kuin panostuksista, joilla pyritään parantamaan tilannetta sosioekonomisista haasteista kärsivissä kunnissa ja alueilla. Vammaispolitiikassa tuodaan esiin uusi vammaisalan kansallinen tavoite ja suuntaus, joka perustuu YK:n vammaisten oikeuksia koskevaan yleissopimukseen. Maiden sisällä ja niiden välillä eriarvoisuutta vähentävien tavoitteen 10 alatavoitteisiin liittyvien toimien joukossa mainitaan esimerkkinä maahanmuuttoon ja turvapaikan hakemiseen liittyvä työ sekä toimet, joiden avulla torjutaan esimerkiksi rahanpesua ja terrorismin rahoitusta.

Kesäkuussa asetettiin komitea [Jämlikhetskommissionen \(Dir. 2018:74\)](#), jonka tehtävänä on antaa ehdotuksia Ruotsin kuilujen kaventamiseksi pitkällä aikavälillä. Komitea tulee muun muassa keskittymään toimenpiteisiin, joilla tasoitetaan kasvuympäristön aiheuttamia eroja ja mahdollisuuksia hyvään koulutukseen ja hyvillä työehdoilla tehtävään työhön. Komitean työllä edistetään myös parempaa tasa-arvoa ja integraatiota sekä vahvistetaan työtä terveyden tasa-arvon eteen. Työn loppuraportti esitetään viimeistään 31. toukokuuta 2020.

Edellisten esimerkkien lisäksi huhtikuussa 2018 annettiin valtiopäiville ehdotus [God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik](#) (2017:18/249), josta se teki päätöksen 14. kesäkuuta 2018. Kansanterveyspolitiikan kokonaistavoite muotoillaan uudelleen siten, että siinä keskitytään selkeämmin koko väestön tasa-arvoiseen terveyteen ”vähentämällä sukupolven sisäisiä terveyseroja mahdollisuuksien mukaan” ja muodostamalla aikaisemmista 11 tavoitealueesta kahdeksan, joissa kuvataan tärkeimmät terveyteen vaikuttavat tekijät, jotka edistävät hyvää ja tasa-arvoista terveyttä. Tavoitealue 4, tulot ja toimeentulomahdollisuudet, mainitaan yhtenä keskeisenä alueena, jolla voidaan vaikuttaa terveyden tasa-arvon toteutumiseen ja joka on yksi tärkeimmistä terveyseroihin vaikuttavista tekijöistä.

Hallitus on lisäksi harjoittanut politiikkaa, jota kuvataan aktiiviseksi jakopolitiikaksi, jonka tarkoituksena on, että Ruotsin talous hyödyttää kaikkia. Toimenpiteitä on kohdistettu terveydenhuoltoon, kouluun, hoito- ja hoivatyöhön painopisteenä erityisesti eläkeläiset, lapsiperheet ja opiskelijat sekä pienituloiset taloudet. Lapsiperheet ovat olleet erityinen kohderyhmä, joka on otettu huomioon muun muassa korottamalla lapsilisää 200 kruunua kuukaudessa maaliskuusta 2018 lähtien, korottamalla kolmannen lapsen lapsilisää ja korottamalla yksinhuoltajien toimeentulotukea.

Tavoitteeseen 10 sisältyvän tasa-arvonäkökulman Ruotsi on ottanut huomioon monilla alaan kohdistetuilla toimilla, muun muassa jatkuvan kansallisen tasa-arvotyön ja feministisen ulkopolitiikan keinoin. Tasa-arvo sekä naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen ovat keskeisiä työssä kohti parempaa yhteiskunnallista tasa-arvoa. Pohjoismaiden ministerineuvoston Ruotsin puheenjohtajakaudella on pidetty muun muassa konferenssi ulkomailta syntyneiden naisten sijoittumisesta työelämään ja konferenssi tasa-arvoisista eläkkeistä.

Kansallisen toimintasuunnitelman painopistealue 1, tasa-arvoinen ja yhdenvertainen yhteiskunta pitää sisällään useita tavoitteita, muun muassa tavoitteen 3, terveys ja hyvinvointi, tavoitteen 5, tasa-arvo ja tavoitteen 10, eriarvoisuuden vähentäminen. Painopistealueella pyritään tasoittamaan yksilöiden ja ryhmien välisten ehtojen eroja. Ruotsi on elävä ja kestävä demokratia, jolle on tunnusomaista osallisuus tasa-arvoisine ja yhdenvertaisine vaikutusmahdollisuuksineen ja jossa myös edistetään hyvää ja tasa-arvoista terveyttä. Painopistealueella tehtävistä toimista voidaan mainita työ tasa-arvoisen vanhemmuuden eteen sekä panostukset seksuaalista häirintää vastaan. Myös hallituksen kansallisen demokratiapolitiikan strategia sekä globaalin tasa-arvon ja naisten ja tyttöjen oikeuksien strategia vuosien 2018–2022 kehitysyhteistyössä sisältyvät toimiin.

YK:n korkean tason poliittinen foorumi HLPF pidetään New Yorkissa heinäkuussa 2019, ja siellä keskustellaan muun muassa tavoitteesta 10. Syyskuussa järjestetään YK:n yleiskokous. Ruotsalaisen valtuuskunnan osallistumista molempiin tapahtumiin valmistellaan.

Norjan hallituksen vastaus

Tavoite 10 – eriarvoisuuden vähentäminen maiden sisällä ja niiden välillä

Useimpiin maihin verrattuna Norjassa tuloerot ovat pienet. Korkea työllisyysaste ja matala työttömyys tarkoittavat, että suuri osa väestöstä on ansiotyössä. Tulonsiirrot ansionmenetyksen korvaamiseksi työttömyyden, sairauden ja työkyvyttömyyden kohdatessa ovat myös omiaan tasoittamaan tuloeroja. Samalla tavoin toimii myös verojärjestelmä, mutta verojen tärkein käyttökohde tuloerojen tasaamisessa on terveydenhuollon, koulutuksen ja toimeentulojärjestelmien rahoittaminen. Verojärjestelmä on kuitenkin rakennettava sellaiseksi, että se kannustaa korkeaan työllisyyteen ja arvonaluontiin. Jotta tuloerot voidaan pitää pieninä, on tärkeää ennaltaehkäistä nuorten jäämistä koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle ja huolehtia maahanmuuttajien nopeasta siirtymisestä työmarkkinoille. Tämä edellyttää myös maahanmuuton kokonaistason valvontaa.

Asukasta kohden Norja on niiden maiden joukossa, jotka antavat eniten apua kehittyville maille. Suuri osa avusta menee maailman köyhimmille maille.

Norja myös suosii ulkomaankaupassaan köyhimpiä maita. Norja tukee lisäksi kehitystä ja eriarvoisuuden vähentämistä tukemalla kansainvälisten organisaatioiden kuten Maailmanpankin työtä köyhyyden vähentämiseksi. Lisäksi Norja rahoittaa Afrikan kehityspankin työtä osallistavan ja vihreän kasvun saralla. Tavoitteen 10 seuranta on käsitelty tarkemmin kohdassa 6.3.

Tavoitteen 10 seurannan tarkempi kuvaus

Kansainvälisessä vertailussa tulot, elämänlaatu ja elinehdot ovat Norjassa tasaisesti jakautuneet. Työttömyys on matalampi kuin suurimmassa osassa muita maita ja työllisyysaste on suhteellisen korkea. Norjassa on hyvät järjestelmät muun muassa työttömyyden, sairauden tai työkyvyttömyyden aiheuttamien tulonmenetysten korvaamiseksi. Yhdessä korkean työllisyyden kanssa ne tasoittavat tuloeroja. Verojärjestelmä tasoittaa sekin tuloeroja. Verojärjestelmän tärkein tehtävä on kuitenkin julkisten investointien, palveluiden ja tulonsiirtojen rahoittaminen. Norjassa verot ja tulonsiirrot yhdessä vaikuttavat tuloerojen kaventumiseen noin 40 %. Ilmaiset terveyspalvelut pienentävät huomattavasti kulutusmahdollisuuksien välisiä eroja. Niitä ei voida mitata tavanomaisilla tuloerojen mittaustavoilla.

Tuloerot ovat kasvaneet OECD-maissa kuluneiden vuosikymmenten aikana, mutta historiallisesti katsottuna ne ovat erittäin pienet. Viimeisten vuosikymmenten aikana tuloerot ovat kasvaneet myös monissa kehitysmaissa ja kehittyvissä talouksissa. Tutkimukset, jotka perustuvat jonkin verran epävarmoihin tietoihin, osoittavat, että yksilötasolla erot eivät ole kasvaneet koko maailman mittakaavassa. Tämä johtuu siitä, että vahva tulojen kasvu monissa köyhissä maissa ja kehittyvissä talouksissa on estänyt erojen lisääntymisen yksittäisissä maissa. Vaikka tuloerot ovat kasvaneet 1980-luvulta alkaen myös Norjassa, Norja on edelleen niitä maita, joissa tuloerot ovat pienimmät ja elintaso korkein.

OECD asettaa pienituloisuuden rajan 50 %:iin mediaanitulosta ja EU vastaavasti 60 %:iin. Norjalla ei ole virallista määritelmää pienituloisuudelle. Edellä mainittuja kansainvälisiä määritelmiä käytetään kuvaamaan olosuhteita. EU:n määritelmän perusteella pysyvästi pienituloisten osuus, edellisten kolmen vuoden keskitulon perusteella määriteltynä, lisääntyi vuosina 2006–2016 vajaasta 8 %:sta 9,4 %:iin. OECD:n määritelmän perusteella osuus on vastaavana aikana kasvanut noin 3 %:sta 4,4 %:iin.

Kasvu liittyy erityisesti suureen työperäiseen maahanmuuttoon, perheiden yhdistämiseen ja uusien turvapaikanhakijoiden määrään.

Kansalliset toimet

Jos haluamme vähentää eriarvoisuutta pitkällä aikavälillä, koulujärjestelmämme on annettava lapsille ja nuorille hyvät tiedot ja taidot. Verojärjestelmä ja tukijärjestelmät tulee rakentaa siten, että ne tukevat arvonluontia ja korkeaa työelämään osallistumista. Korkeampi työelämään osallistumisen aste on tärkein keino ennaltaehkäistä pitkäaikaista pienituloisuutta ja kasvattaa pienituloisten ryhmien tuloja. Kansainvälisesti katsoen Norjassa on korkea työllisyysaste ja suhteellisen matala työttömyys. Vuonna 2015 voimaan tullut työkyvyttömyystuki yksinkertaistaa työn ja työkyvyttömyyden yhteensovittamista ja on askel oikeaan suuntaan. Hyvä makrotaloudellinen ohjaus, aktiivinen työmarkkinapolitiikka ja koordinoitu palkanmuodostus vaikuttavat myös tuloeroja tasaavasti.

Norjaan on kuluneiden vuosikymmenten aikana muuttanut paljon ihmisiä pienituloisista maista. Monien maahanmuuttajien työllistyminen on usein selkeästi muuta väestöä huonompaa, mikä johtuu muun muassa puutteellisesta koulutuksesta ja heikosta norjan kielen taidosta. Tämä kasvattaa pienituloisten ryhmiä ja saattaa myös painaa vähän koulutettujen palkkatasoa alaspäin. Norja pyrkii rajoittamaan ja valvomaan maahanmuuttoa, samalla kun se pyrkii antamaan suojaa sitä tarvitseville ihmisille. Kasvavien tuloerojen torjumiseksi on erityisen tärkeää integroida maahanmuuttajat nopeasti työmarkkinoille. Hallitus päätti vuonna 2015, että pienituloisten perheiden neljä- ja viisivuotiaat lapset saavat osallistua viikoittain 20 tuntia maksuttomaan päiväkotitoimintaan. Vuonna 2016 järjestelmää laajennettiin koskemaan myös kolmivuotiaita. Vuonna 2017 tulorajaa nostettiin 450 000 Norjan kruunuun siten, että järjestelmän piiriin saatiin enemmän lapsia.

Koulunkäynnin keskeyttäminen yläasteella ja keskiasteen koulutuksessa lisää vaaraa joutua työttömäksi ja heikentää työelämään kiinnittymistä. Riskiä lisää työelämän jatkuva pätevyysvaatimusten kasvaminen, muun muassa automaation ja tietotekniikan käytön seurauksena. Työllisyyden edistämiseksi ja pysyvän pienituloisuuden torjumiseksi hallitus on velvoittanut kunnat asettamaan vaatimuksia alle 30-vuotiaiden aktiivisuudelle heidän saamaansa taloudellista tukea vastaan.

Norjan kansainväliset toimet

Norjan kehitysapu suuntautuu maailman köyhimpiin maihin ja se tasaa maiden välisiä tuloeroja. Norja on asukasmäärään suhteutettuna eniten kehitysapua antava maa. Lisäksi Norja suosii ulkomaankaupassaan vähiten kehittyneitä maita esimerkiksi soveltamalla tuonnin suosituimmuustulleja. Norja tukee myös kansainvälisiä organisaatioita, kuten Maailmanpankkia, tukeakseen kehitystä ja vähentääkseen eriarvoisuutta. Vapaat kansainväliset kauppasuhteet auttavat vähentämään eriarvoisuutta, ja Norja pyrkii edistämään vapaakauppaa.

Suomen hallituksen vastaus

Suomessa ei ole 2010-luvulla tapahtunut suuria tulonjaon muutoksia. Tuloerot kasvoivat merkittävästi viimeksi 1990-luvulla.

Suomessa on kiinnitetty huomiota lisääntyvään eriarvoisuuteen. Vuoden 2017 alussa pääministeri asetti työryhmän selvittämään mahdollisuuksia vähentää eriarvoisuutta. Työryhmän työstä laadittiin raportti, joka sisälsi monia suosituksia eriarvoisuuden lisääntymisen pysäyttämiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Eriarvoisuuden vähentämiseksi ehdotetut toimenpiteet koskevat yhteiskunnan eri alueita ja hallinnonaloja. Osaan ehdotetuista toimenpiteistä on jo ryhdytty ja osa työryhmän ehdotuksista siirtyy seuraavan hallituksen käsiteltäviksi.

Valtioneuvoston selonteossa, joka koskee kestävän kehityksen globaalia toimintaohjelmaa Agenda 2030:tä, painopistealue 2 on yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi. Selonteossa esitellään toimenpiteitä, joihin hallitus on ryhtynyt tukeakseen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta Suomessa. Hallituksen kärkihanke on edistänyt terveyttä ja hyvinvointia ja vähentänyt eriarvoisuutta, lisännyt osatyökykyisten mahdollisuuksia osallistua työelämään ja uudistanut lasten ja perheiden palveluita siten, että ne vastaavat nykyistä paremmin lasten, nuorten ja perheiden tarpeita. Laajan maakuntahallinnon ja sote-uudistuksen tavoitteena on pienentää väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja. Hallitus lisää lasten

oikeutta varhaiskasvatukseen ja päivähöitoön ja on ottanut budjettiehdotukseensa pienimpien päivärahojen korotuksen ja takuueläkkeet.

Sosiaaliturvan uudistamisen valmistelu on myös käynnistetty. Perusturvan ja toimeliaisuuden Toimi-hankkeessa valmistellaan kokonaisuudistusta tavoitteena tuottaa tietoa uudistuksen valmisteluun samalla kun edistetään yhteiskunnallista keskustelua. Tavoitteena on, että vuoden 2019 eduskuntavaaleihin valmistautuvilla päättäjillä on käytettävissään erilaisia vaihtoehtoja ja malleja päätöksenteon tueksi. Uudistuksella pyritään vastaamaan nykyisiin sosiaaliturvajärjestelmän haasteisiin, kuten työn ja työelämän muuttumiseen sekä globalisaatioon.

Suomen pohjoismaisessa priorisointihankkeessa¹⁾ on keskitytty pohjoismaisen hyvinvointimallin vahvuuksiin ja haasteisiin. Pohjoismaiden hyvinvointiyhteiskunnilla on edessään suuria muutoksia, jotka aiheutuvat väestörakenteen, talouden, työelämän ja maahanmuuton edellyttämistä uusista ratkaisuista.

Hankkeen yhteydessä Suomi on järjestänyt monenlaisia tapahtumia, joiden yhteydessä on käsitelty yhteiskunnallista epätasa-arvoa ja eriarvoisuutta Pohjolassa sekä laadittu materiaalia maiden erilaisista menettelytapaa koskevista ratkaisuista. Näiden toimien avulla Suomi haluaa tuoda esiin tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä sektorienvälisiä kysymyksiä pohjoismaisen yhteistyön asialistalle. Kestävä kehitys ja kestävä kehityksen tavoitteet ovat olleet hankkeen johtavia periaatteita.

1. Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 – Mahdollisuuksien tasa-arvoa hyvinvoinnista, kulttuurista, koulutuksesta ja työstä (2016–2018).

Islannin hallituksen vastaus

Islannissa ei ole virallisia pienituloisuuden kriteerejä. Kunnat maksavat toimeentulotukea niille, jotka eivät pysty huolehtimaan omasta toimeentulostaan ja joiden tulot jäävät tietyn tason alle, ilman että taso on määritelty kuntien sosiaalipalveluista annetussa laissa. Työmarkkinaosapuolet neuvottelevat palkoista työmarkkinasopimuksella, jossa määritellään vähimmäisehdot kaikille samassa ammatissa toimiville sopimuksen piiriin

kuuluvilla aloilla. Sopimus koskee kaikkia sukupuolesta, kansallisuudesta tai työsopimuksen pituudesta riippumatta. Työntekijän kanssa on kiellettyä tehdä sopimus yleissopimusten tasoa alemmasta palkasta. Yleinen lähtökohta on, että sosiaaliturvasta maksettavat korvaukset ja muu yhteiskunnan tuki eivät saa ylittää minimipalkan tasoa. Hallituksen marraskuun 30. päivänä 2017 tekemän sopimuksen mukaan kaikilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää heikoimmassa asemassa olevien ryhmien aseman vahvistamista. Pienituloisimpien ryhmien tilanne arvioidaan, jotta voidaan laatia mahdolliset olosuhteiden parantamishdotukset. Erityisesti keskitytään köyhyudessa eläviin lapsiin, jotka ovat yhteiskunnan yksi haavoittuvimmassa asemassa olevista ryhmistä. Työkyvyttömyyseläkettä ja kuntoutustukea sekä sopeutettua tukea maksetaan heille, joilla on alentunut työkyky ja tulot tietyn rajan alapuolella. Tavoitteena on mahdollistaa näissä olosuhteissa eläville itsenäinen elämä. Lisäksi on tärkeää, että hyvinvointijärjestelmien rakenne tukee ihmisten aktiivista osallistumista yhteiskuntaan ja siten myös työelämään. Vanhuuseläkkeen suuruus on sosiaalivakuutuslain nojalla riippuvainen henkilön tuloista, ja se myönnetään yleisesti 67-vuotiaana. Vanhuuseläkkeen pääasiallisia maksajia ovat eläkerahastot, ja eläke liittyy työuraan ja eläkkeelle jäävän työuransa aikana maksamiin eläkemaksuihin.

Kansanterveyden epätasa-arvon vähentämiseksi otettiin vuoden 2017 toukokuussa käyttöön uusi terveydenhuollon ja sairaanhoidon maksujärjestelmä, jotta kustannuksia voitaisiin alentaa ja keskittyä paljon lääkkeitä ja/tai hoitoa vaativiin. Samalla päätettiin potilaiden maksukatosta. Viime vuosina on kiinnitetty erityishuomiota resurssien lisäämiseen ja perusterveydenhuollon kuten psykologipalveluiden saatavuuden parantamiseen. Valtio maksaa aikaisempaa suuremman osuuden lääkintävoimistelun kustannuksista. Toukokuusta 2015 lähtien lapset ovat saaneet ilmaisen hammashoidon ja syyskuusta 2018 iäkkäiden hammashoitoa on tuettu aikaisempaa enemmän, ja tämä suuntaus jatkuu. Laitoshoidossa ja hoitokodeissa olevien hammashoito maksetaan kokonaisuudessaan syyskuusta 2018 alkaen.

Tasa-arvolaissa nro 10/2008 on yleinen sukupuoleen perustuvan syrjinnän kieltö. Syyskuun 1. päivästä alkaen 2018 on voimassa kaksi uutta syrjinnän kieltävää lakia: nro 86/2018 syrjintäkiellosta työmarkkinoilla sekä nro 85/2018 syrjintäkiellosta etnisen taustan perusteella. Laissa säädetään syrjintäkiellosta etnisen taustan, uskonnon tai muun uskonkäsityksen,

vammaisuuden, alentuneen työkyvyn, iän, seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin perusteella. Lait ovat yhdenmukaisia neuvoston direktiivin 2000/78/EC (yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista) ja 2000/43/EG (rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta) määräysten kanssa. Lain hyväksyminen on monille suuri askel kohti aktiivista osallistumista työmarkkinoille ja muille yhteiskunnan alueille.

Vuoteen 2030 mennessä kaikkien tulee voida ottaa osaa yhteiskunnalliseen elämään sekä taloudellisiin ja poliittisiin kysymyksiin riippumatta iästä, sukupuolesta, vammaisuudesta, etnisestä taustasta, alkuperästä, uskonnosta, taloudellisesta tai muusta asemasta.

Nykyinen hallitus keskittyy erityisesti naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon. Taustalla on Istanbulin yleissopimus, jonka Islanti ratifioi kesäkuussa 2018 (Istanbulin yleissopimus, Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta).

Viime vuosina on tehty monia lakimuutoksia tarkoituksena vähentää eriarvoisuutta ja varmistaa kaikille yhtäläiset mahdollisuudet, esimerkkeinä tasa-arvolaki ja vammaislaki, nro 59/1992, laki työympäristöstä, terveydestä ja työturvallisuudesta, nro 46/1980. On myös mainittava lakimuutokset, joissa säädetään muun muassa korvausjärjestelmän yksinkertaistamisesta ja eläkeiän muuttamisesta. On tehty valtiopäiväaloitteita, joiden tarkoituksena on saavuttaa tasa-arvo ja torjua eriarvoisuutta, esimerkkeinä hallituksen tasa-arvoa koskeva toimintasuunnitelma 2016–2019, vammaispalveluja koskeva toimintasuunnitelma 2017–2021 sekä maahanmuuttajien kotouttamista koskeva toimintasuunnitelma 2016–2019. Lakiehdotus samapalkkaisuudesta hyväksyttiin Alpingissä 1. kesäkuuta 2017 suurella enemmistöllä. Tasa-arvolakiin nro 10/2008 tehtiin muutosehdotus, joka on nyt pykälässä 19. Pykälän 19 ja asetuksen 1030/2017 mukaan samapalkkaisuusstandardin sertifiointi julkisissa laitoksissa ja yrityksissä tehdään standardin ÍST 85/2012 mukaan.

Uudessa laissa julkisesta taloudesta säädetään, että kaiken toiminnan on perustuttava kestävyYTEEN, varovaisuuteen, vakauteen, pysyvyyteen ja läpinäkyvyyteen. Erityisesti määräys sukupuolinäkökulmaan perustuvasta budjetointimenetelmästä on otettava huomioon budjettilakien valmistelussa.

Strategisessa suunnittelussa ja hallituksen suunnittelutyössä kiinnitetään jatkuvasti enemmän huomiota sellaisen eriarvoisuuden vähentämiseen ja ennaltaehkäisemiseen, joka perustuu sukupuoleen, vammaisuuteen tai muihin tekijöihin.

Maahanmuuttajien kotouttamisen toimintasuunnitelma 2016–2019 koostuu viidestä pilarista: yhteiskunta, perhe, koulutus, työmarkkinat ja pakolaiset. Suunnitelmassa on 30 toimenpidettä, joilla edistetään kaikkien maassa asuvien yhtäläisiä mahdollisuuksia. Toimenpiteistä 21 on nyt valmistelussa, käsiteltävänä tai selvitettyinä. Pääasiallinen haaste on mahdollistaa maahanmuuttajien kotoutuminen aktiiviseksi islantilaisen yhteiskunnan jäseniksi. Suurin pakolaisiin liittyvä haaste Islannissa on asuntopula.

Lasten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien yhdenvertaisuus ja oikeudet ovat Islannin kehitysyhteistyön keskiössä kansainvälisessä toiminnassa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää syrjäntäuhan alla oleviin ryhmiin, kuten hltbiq-ihmisiin, vammaisiin ja muihin haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin. Islannin kehitysapuyhteistyön päätavoite on kaventaa eroja maiden välillä ja niiden sisällä. Suuri osa Islannin kehitysavusta menee köyhimpiin maihin ja ohjautuu ensisijassa köyhydessä ja eriarvoisuudessa eläville ihmisryhmille. Apuun sisältyy erityisesti tuki yhteiskunnan infrastruktuurin rakentamiseen erityisesti maaseudulla, jossa köyhyttä on eniten. Luonnonvarojen kestävää käyttöä korostetaan pitäen johtavana periaatteena yhtäläisiä oikeuksia ja tasa-arvoa.

Tanskan hallituksen vastaus

Jotta YK:n kestävä kehityksen tavoitteet voitaisiin sopeuttaa kansallisiin olosuhteisiin, Tanskan hallitus on laatinut kansallisen toimintasuunnitelman Agenda 2030:n toteuttamistyöhön ja seurantaan. Hallitus pysyy kannassaan, jonka mukaan edistystä on mitattava, ja siksi toimintasuunnitelmassa on 37 konkreettista tavoitetta, jotka ovat selkeästi mitattavissa ja kvantifioitavissa. Tämä mahdollistaa edistyksen systemaattisen määrittämisen ja arvioinnin.

Hallitus laati vuosittain toimintasuunnitelman 37 tavoitteen tilannekatsaukset, jotka myös lähetetään Tanskan parlamentille. Viimeisin tilannekatsaus julkaistiin kesäkuussa 2018. Joka neljäs vuosi laaditaan laajempi tilanneraportti, joka sisältää myös aloitteita siitä, kuinka kaikki 17

kestävyystavoitetta samoin kuin niiden 169 osatavoitetta toteutetaan. Tässä yhteydessä tehdään myös tarvittavat toimintasuunnitelman sopeutukset.

Kestävyystavoite 10 eriarvoisuuden vähentämisestä on sisällytetty toimintasuunnitelman prioriteetiksi 2 – Ihmiset. Priorisoinnin tavoitteena on varmistaa, että yksittäinen ihminen on vapaa rakentamaan itselleen ja läheisilleen hyvän elämän. Tanska on ainutlaatuinen hyvinvointiyhteiskunta, jossa on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua vapaasti koulutukseen ja saada terveyspalveluita, jossa yksilöllä on sekä oikeuksia että velvollisuuksia ja jossa sosiaaliset ja taloudelliset erot ovat pieniä. Näiden oikeuksien varmistamista ja vahvistamista varten hallitus on asettanut tavoitteita, joiden mukaan heikkoja oppilaita on tuettava (tavoite 12), nykyistä useampien on osallistuva työelämään vammaiset mukaan lukien (tavoite 16) ja että Tanskan roolista aktiivisena tasa-arvon sekä seksuaalisen ja lisääntymisterveyden puolestapuhujana pidetään kiinni (tavoite 19).

Ennen kuin kansallinen toimintasuunnitelma YK:n kestävyystavoitteiden toteuttamisesta hyväksyttiin, hallitus hyväksyi toukokuussa 2016 kymmenen sosiaalisen liikkuvuuden tavoitetta. Hallitus toivoo entistä harvemman syrjäytyvän sosiaalisesti. Yksittäisen ihmisen tulee siksi saada parhaalla tavalla käyttöön ne resurssit, joita hänelle on tarjolla. Samalla on tuettava tehokkaasti ihmisiä ja perheitä, jotka tarvitsevat apua Tavoitteisiin sisältyy muun muassa, että useammat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret saisivat toisen asteen päättötodistuksen (tavoite 2) ja että kodittomien määrä vähenisi (tavoite 7).

Hallitus on vuodesta 2016 alkaen seurannut vuosittain kaikkien 10 tavoitteen toteutumista sosiaalipoliittisessa selonteossaan. Seuraava selonteko julkaistaan joulukuussa 2018. Suurin osa yksittäisten tavoitteiden seurannasta on kuitenkin jo julkistettu, ja viimeisimmät tiedot osoittavat, että kansallinen kehitys on oikeansuuntaista monen tavoitteen osalta. Monet esimerkiksi päättävät huumausaineista (tavoite 8) tai alkoholista vieroittumisen (tavoite 9) onnistuneesti ja saavat siten paremmat lähtökohdat terveempään ja itsenäisempään elämään.

Lena Hallengren